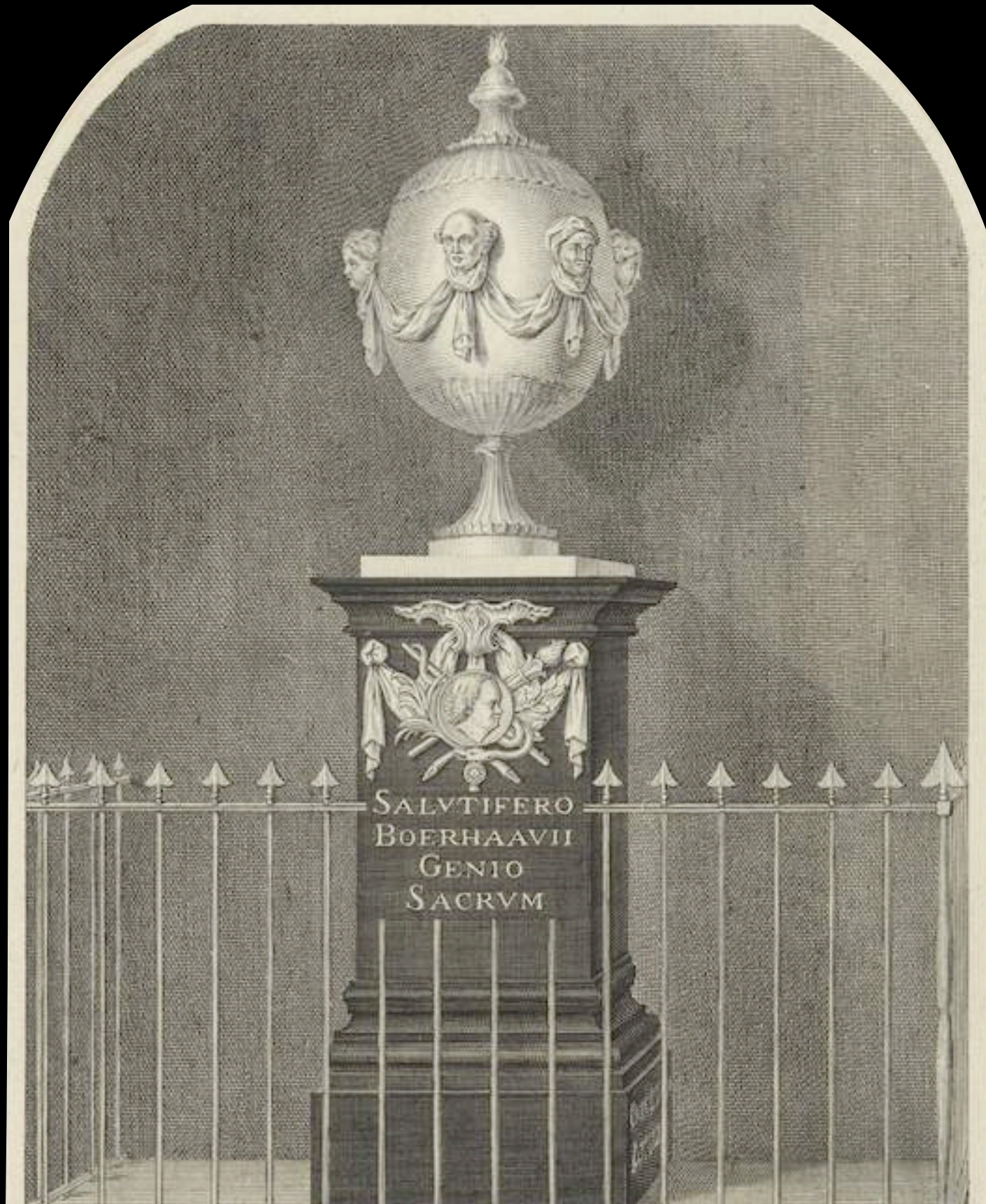

Boerhaave in Groningen

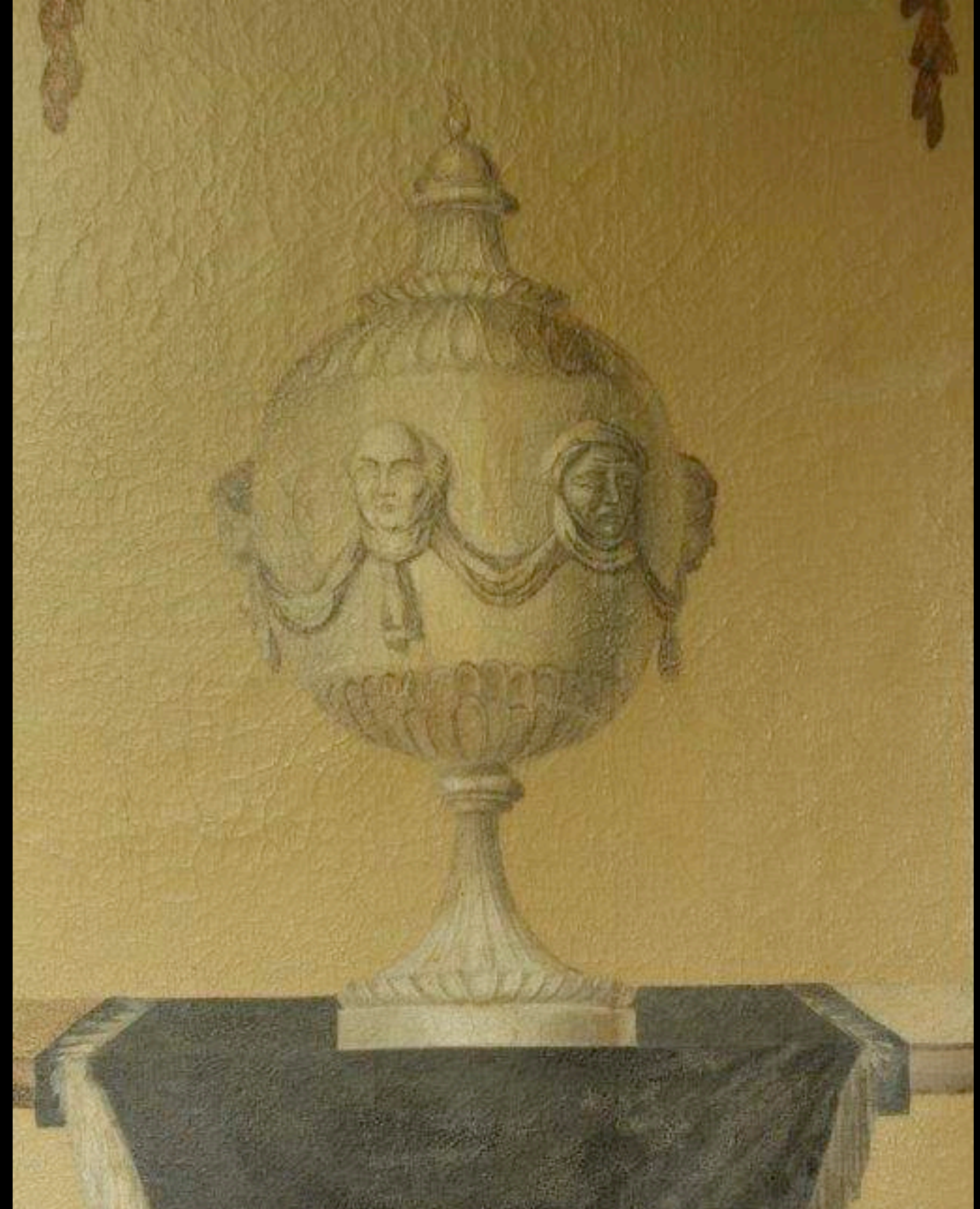
Sporen van Studenten en Scheikunde in
Stad en Ommeland, 1700–1775

Ruben Verwaal
CHG, 3 juni 2016

Abraham Delfos, Boerhaave monument, 1766.
Rijksmuseum, Amsterdam.

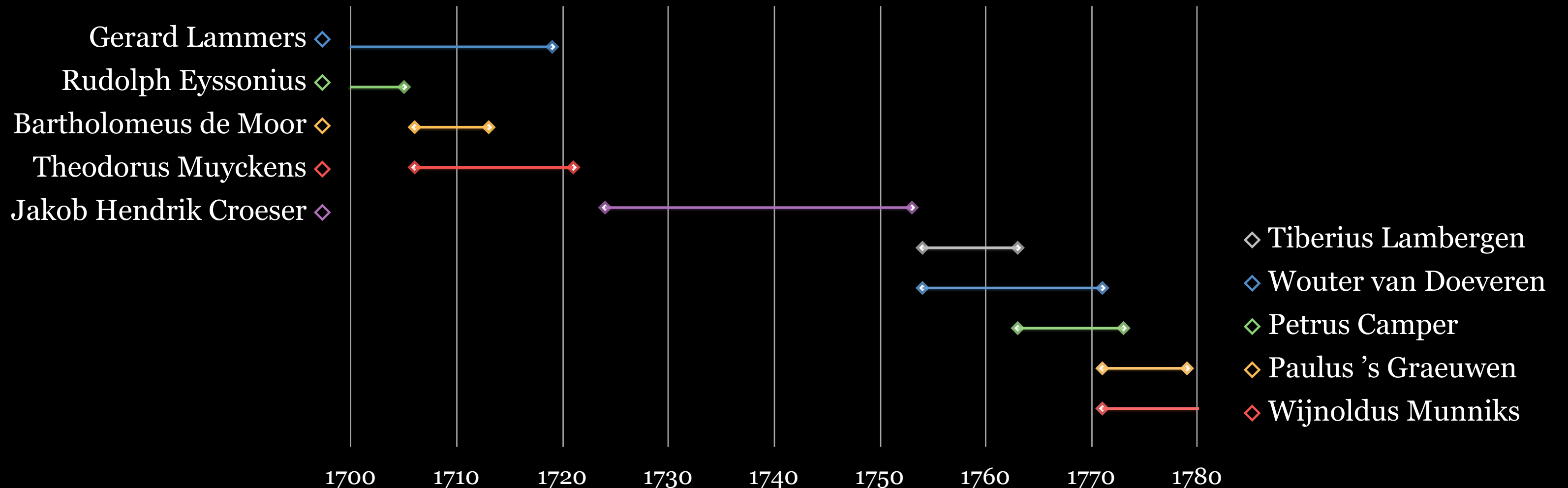
'Boerhaave vaas,' Groningen, c. 1775.
Foto: Sandro Kortekaas, Stichting Hinckaertshuis.

Boerhaave in Groningen?

1. Scheikunde colleges aan de Universiteit
2. Boerhaave traditie in Stad en Ommeland

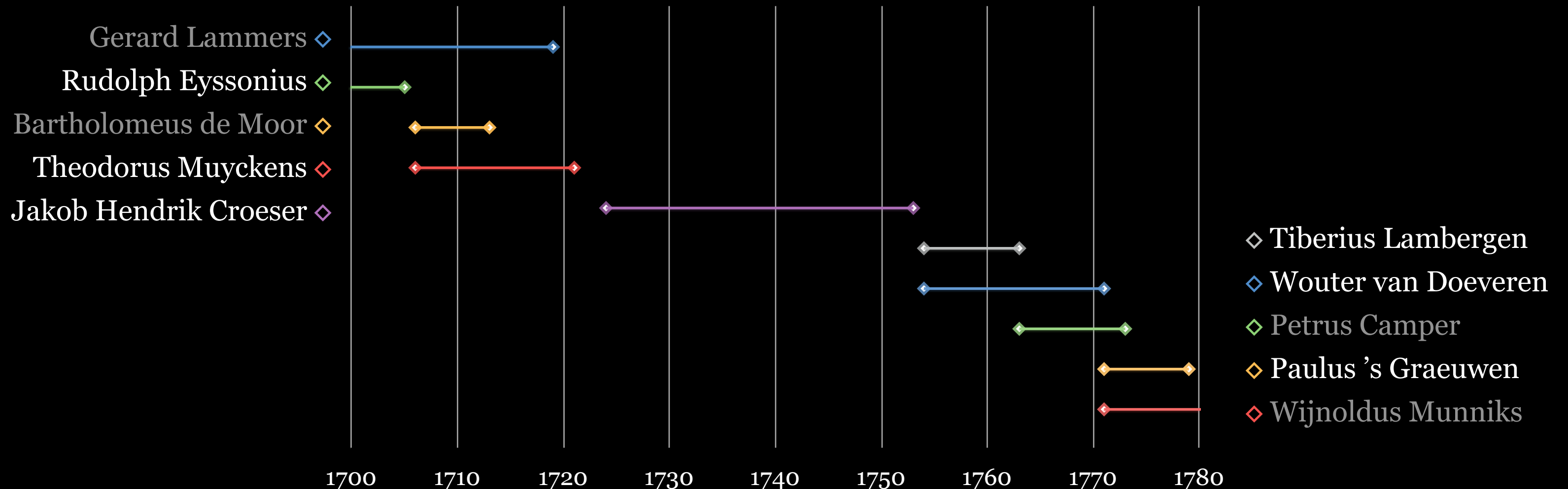
Chronologie

Medische Faculteit

Chronologie

Scheikunde Colleges

Laboratorium Chemicum

in de Kruytstraat “ter meerdere veiligheid
der burgerij in de nabijheid van den
pulvermolen.”

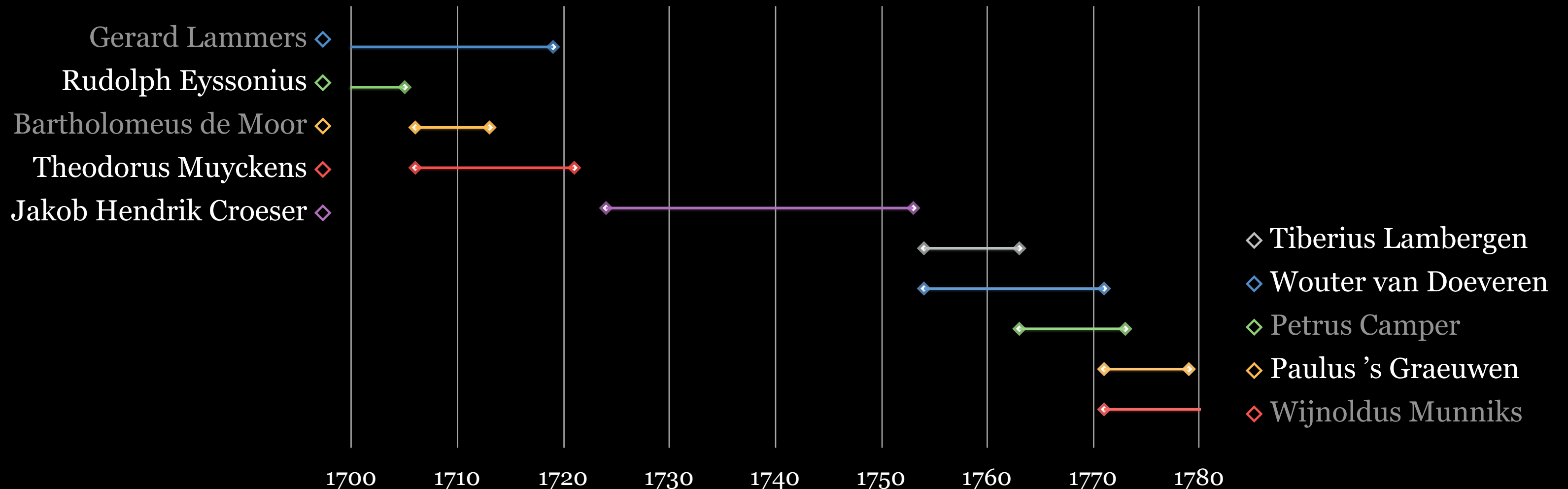
“tot het inslaan van één okshoofd
belastingvrijen brandewijn per jaar tot 't
exerceeren van het Collegium Chymicum.”

Titelprent in Christopher Morley Love & Theodorus MUYCKENS,
*Collectanea Chymica Leydensia, Maëtsiana, Margraviana, et
Mortiana*. Leiden, 1693.

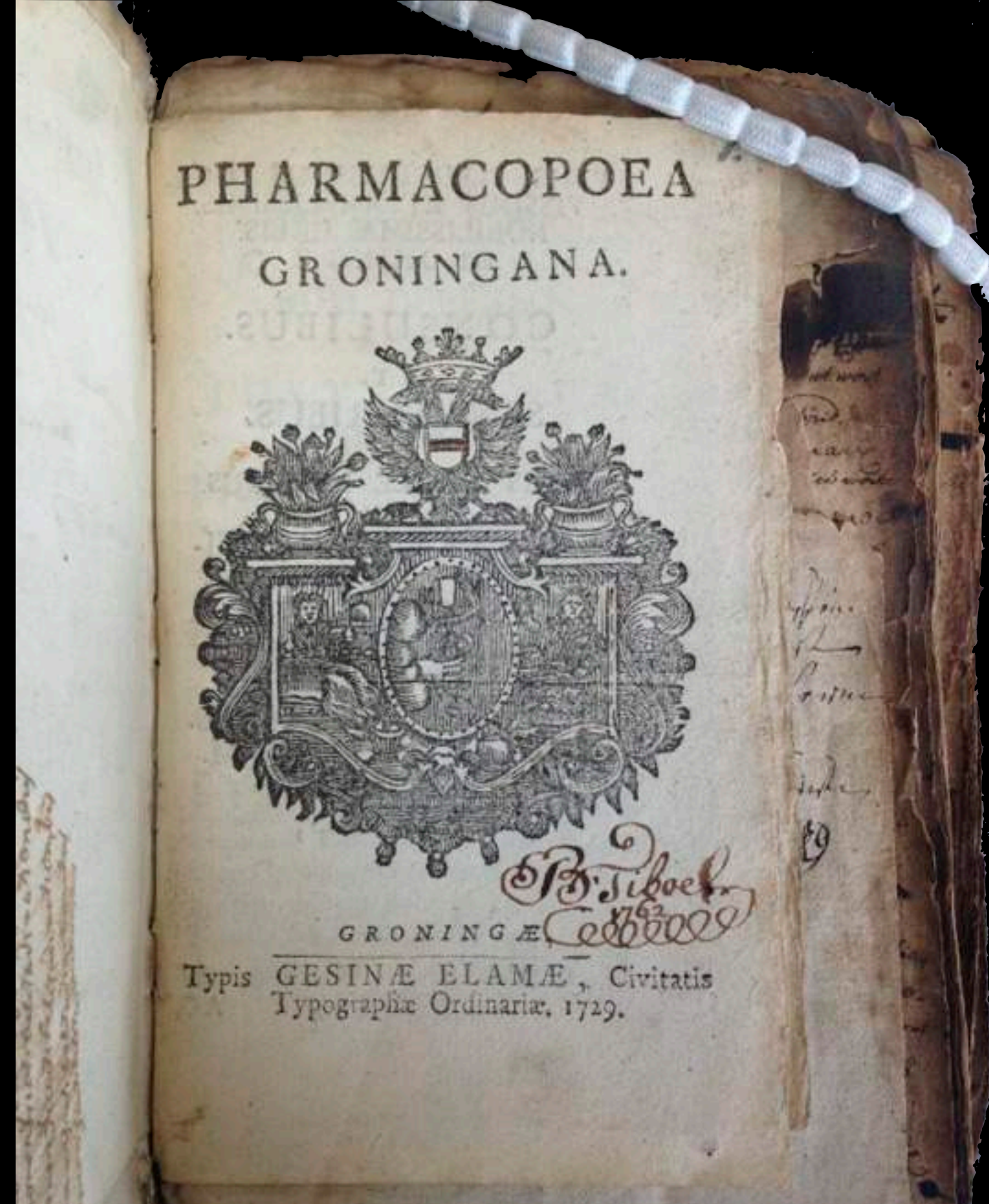
Chronologie

Scheikunde Colleges

Pharmacopoea Groningana

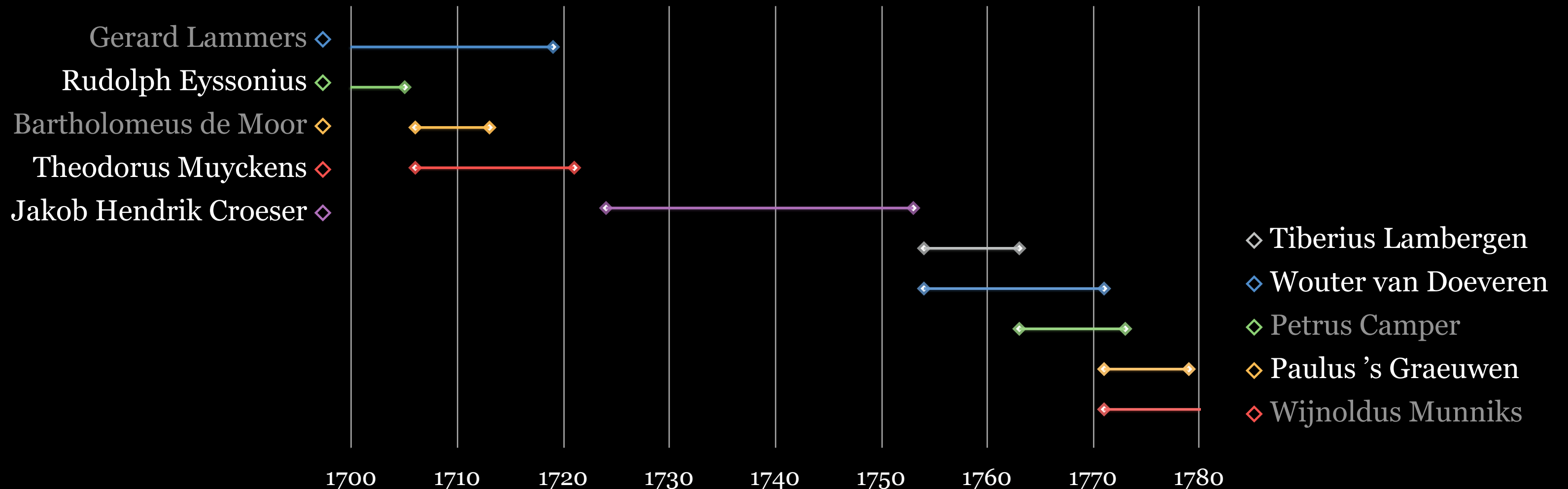
een lijst recepten voor geneesmiddelen
“waar na haar de Medicinae Doctores,
Apothequers en Chirurghijs, als mede de
Vroedvrouwen sullen hebben te reguleren.”

Jacob Hendrik Croeser (ed.), *Pharmacopoea Groningana*.
Groningen, 1729. UB Groningen, uklu HS ADD 275.

Chronologie

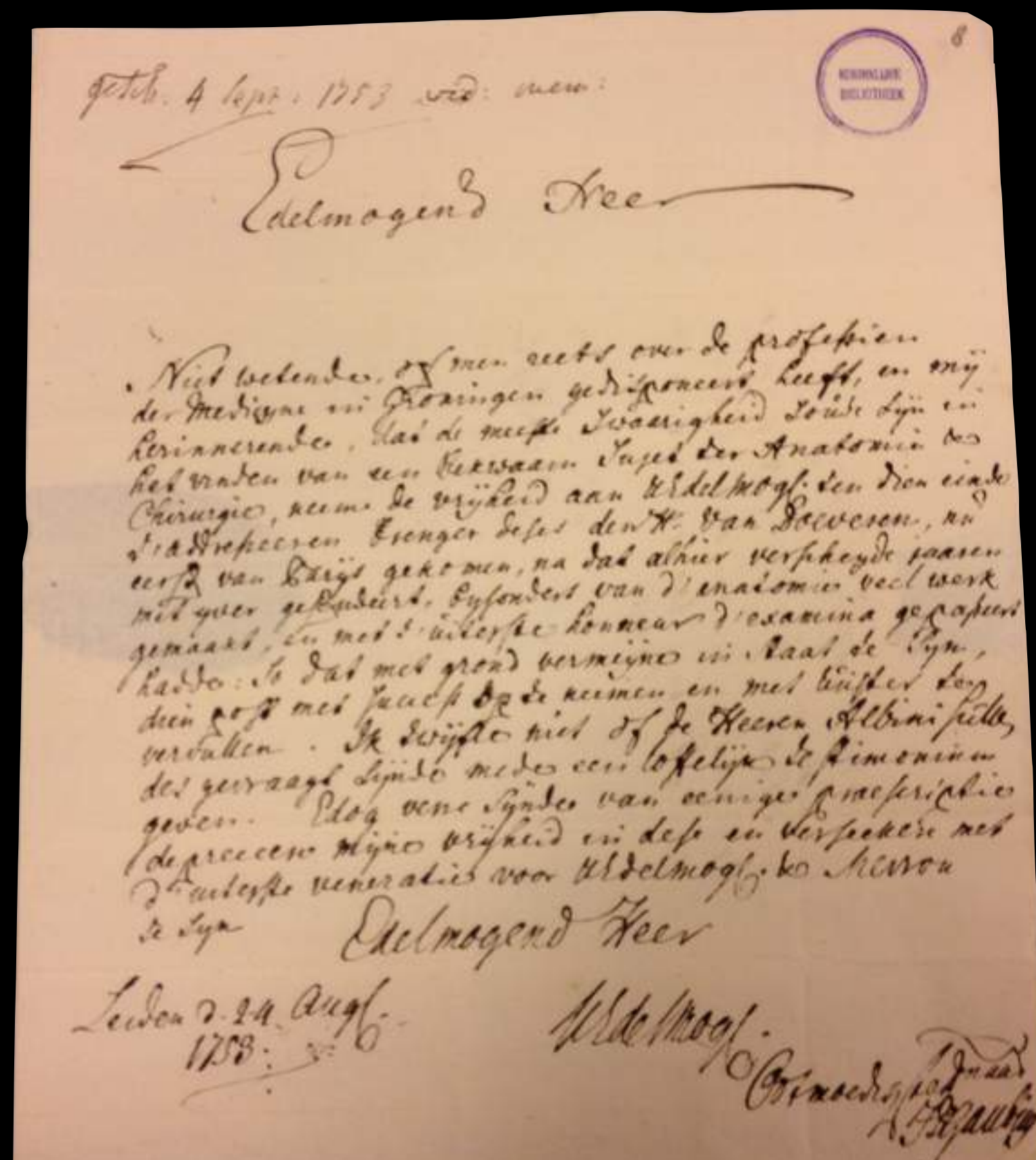
Scheikunde Colleges

Gaubius aan Van Iddekinge

“den waardigen collega Lambergen ... na synen sinn in de Chemie & Botanie wilt employeeren”

Van Doeveren: “van d'anatomie veel werk gemaakt en met 't uiterste honneur d'examina gepasseert hebben ... dien post met success op te nemen en met luister te vervullen.”

H.D. Gaubius aan A.A. van Iddekinge, Leiden, 8 Feb., 15 Mei, 24 Aug., 2 Sept. 1753, KB Den Haag, 424 B 2, nr. 14, fol. 1–11.

Boerhaave traditie

Studenten

Collegeaantekeningen

Pieter Schenk, Groninger student, c. 1700.
Rijksmuseum, Amsterdam.

Colleg. Chymic. Practic. N. 1714. conscript
à Georg. Mich. Weppero. Berchaavian.

COLLEGIUM CHYMICUM
CUM EXPERIMENTALIBUS.

Per Processus exhibitum et demons-
tratum

Cl: Dn. Profes. ^a HERM. BOER.
HAAVEN.

Lugo. Batav. Anno 1708. 1709
& 1710.

228.

et hinc parietibus pinguibus multo
interioribus et papulis et pectus multo
decoloratus, et in ipso separatus. Hic liquor
reducit aliquando in gelatinam, si quo die
mutabitur in animalium sordibus. Loco
tur et horae.

Exundis hinc laticis omnes amodo
 tes tam solida quam fluvii asperitas
 iunctas.

Infantes bona quatuor modis nutri-
antur: scilicet solo lacte per ubera matris
aut quodam ossa ungulari de qua homines
si pueri qui solo lacte nutriuntur, et de upe
et robustissimi manent, et ex cunctis rebus
molliora alere possunt, ut patet hactenus
hoc docet, sanguis n. nullus sit magis levis
alimenta n. in chylum, ille in lac transiit
ante sanguinis coactionem.

Las matronas carne vorantes
 son hic entellegidos, nam
 cum hoc exprimente haec pro
 ducunt, n. g. carne. p. s. v.
 dat.

Lee sibi selectum extraxisse per
vegetabilem animal vasa, et aqua
lectum in colore sibi corpore suo
paratur in eius partes, et in
supratans, alium, dulce, lacum, et
que conque ptoe. Butyrum, beluam
et oleum, et in oleo et in oleo.

hanc primam jam mutacionem in corpore animal.
tunc ita quoniam in dno ratione partem. proinde
differuntur in ratione, pellendum et subiectum.
Quoniam firmata a animalibus. De ratione
tunc ipse et subiectum et ratione animal.

Process. LXVI.
Laurum nec arbutum nec aliatum.

Harum partium recte dicendum est, aliquid. Omnia quae dicuntur sunt
omnes, infirmi, effluvia, phlegmones, pro-
ut, proinde de his rebus concludimus, quod, (17)
apud aqua, mixtura, non, propter liquorem
alium, animalium, his, loco aqua, in concludimus,
his, mixtura. Et, deinde, ad hoc, ratio, hinc, de
hinc, et, in, concludimus, propter, in, propter,
propter, in, propter, magis. Et, deinde, tale, in,
in, concludimus, forma, in, concludimus, magis, con-
cludimus, et, in, concludimus, in, deinde.

Phlox parviflora Ait. *Phlox parviflora* Ait. 12.
 per. rubra, striata, coloris effluvis. 1. acuminata
 nullum. phlox parviflora effluvis. 1. striata. 12.
 per. rubra, striata. 12. *Phlox parviflora* Ait. 12.

[illegible]

Georg Michael Wepfer, "Collegium Chymicum experimentale,"
Leiden, 1714. UB Uppsala, Waller Ms cod-00068.

Phys 298.

St. Inellant

HERMANNI BOERHAAVE

PHIL. ET MED. DOCTORIS,

MEDICINÆ, BOTANICES, CHEMIÆ
ET COLLEGII PRACTICI,

LUGDUNI BATAVORUM, PROFESSORIS,

REGIÆ SCIENTIARUM ACADEMIÆ SOCII.

INSTITUTIONES

ET

EXPERIMENTA

CHEMIÆ.

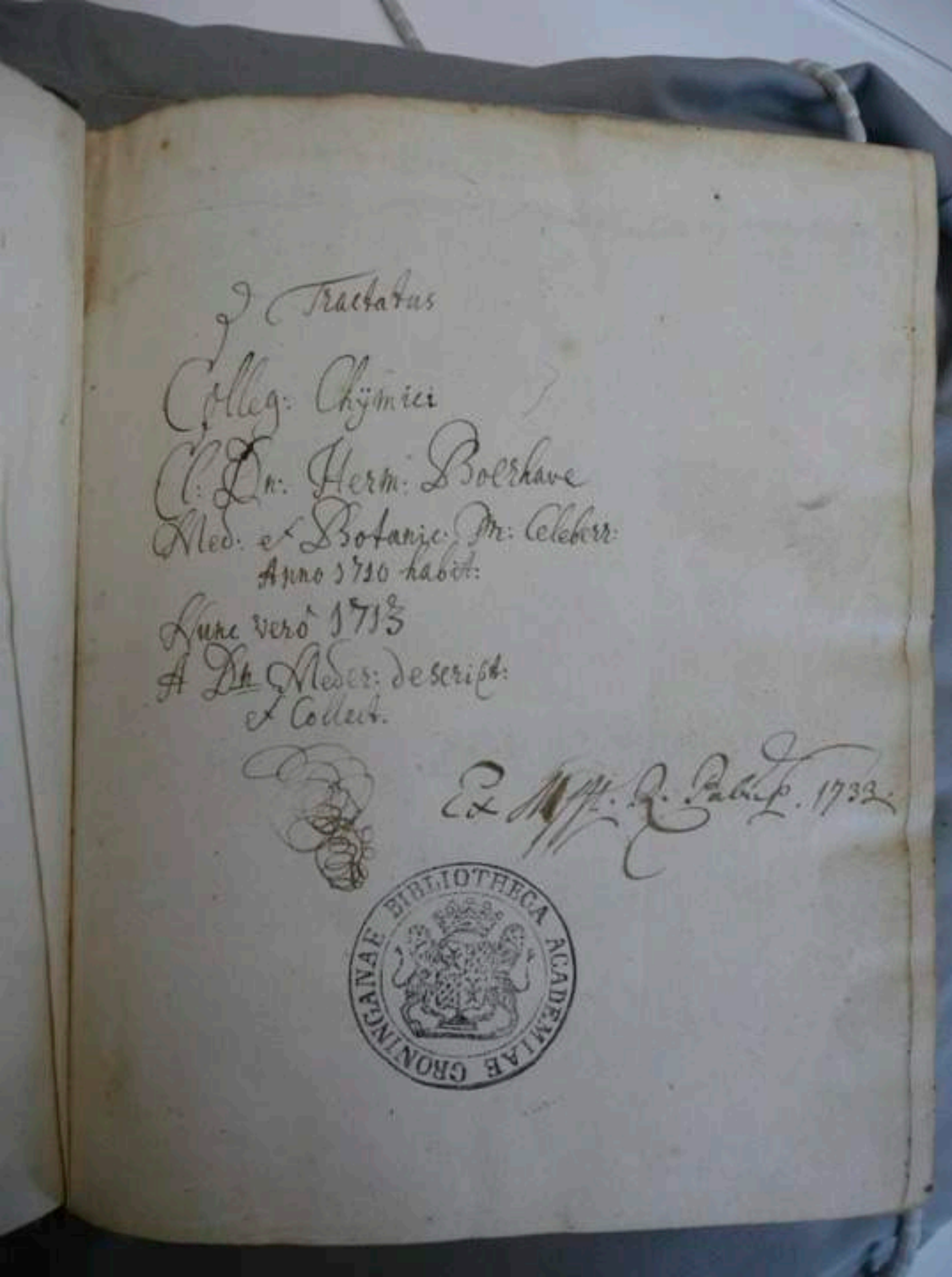
TOMUS PRIMUS.

PARISIIS.

MDCCXXIV.

titelprint en titelpagina in Herman Boerhaave,
Institutiones et Experimenta Chemiae (1724), UB Gent.

Anton Gabriel Meder, "Tractatus collegii chymici," Leiden, 1713.
UB Groningen, HS 98.

HS 98

ΤΙΤΡΩ ΕΙΩΜΕΝΑ.

Considerabimus in toto hoc opere 3a diversa.

1. Ut totius Chemia quatenus descripta habet, brevem historiam tradamus, praeclaros Authores designemus, varia eorum facta usque in hunc diem recenseamus.

2. Proponemus totius Chemia ordinatam omniam descriptionem ut omnia artificia narranti, quibus ultra sola experimenta, instituta, & oes causas ipsa illa explicanti describenti & vocanti Theoria Chemica.

3. Deinde demonstrationum experimentalium, in quibus ab uno experimento ad aliud progrediar, ita ut posterior illa videretur deinceps reliquas operationes perficere intelligere, nam hac ars hoc tempore totum experimentis abundat, ut impossibile sit de omni illa via absolere, hinc via in classes aliquot redigamus, & ordine illa proponamus ut de ea ex his oia reliqua vestigia intelligere. Ergo 1a historiam, 2a Theoriam, 3a Experimenta explicabimus.

J. Pars.

Haec ars tam ampla est, ut intra limites congeri non potest, ad quod clarum est, quid res 2a actum de historia naturali, quae est doctrina, accurata & fida descriptio omnium mutationum corporum, & eorum harum narratio.

Chemia 2a illa pars historiae naturalis, quae experimenta instituit, ut sine ut adiciat illos mutationes, et praesertim in corporibus scissibilibus per ignem et etiam per alia.

Prima pars docet historiam, quatenus praecipuos illius Authores commemorat. Monita autem de eius nomine praestanda.

Quidam scribit Chymia seu Chima, alii Chemia, sed verus sermo, ut videtur, apparuit, si consuleris Plutarchum in tractatu de Iside & Osiride ubi ait titulum esse Chymia, s. Chymia dicitur, quasi Chymia dicitur oportet à terra Aegyptiam, in qua prius fuerat culta.

Chemia vox haec sic scripta invenitur apud Authorem, qui dicit Zoëymus Paraphrasta Scripsit antiquus Graecus, cujus libri scriptus liber in bibliotheca Regis Galliae existat, quosque coniectura 3a sunt.

De sacra arte & Chemia. De Arto & de aliis magis agit.

Vixit ille Zoëymus Chymia derivari, à voce Arabica Chymia, quod nil nisi occultum, vel arcanum, lectum notat, ut Sacerdotes olim

27 Jan. 1764

- In QUARTO.
1. *Codex Canonum Ecclesie Primitivae Vulgarum et Barbarum. Auctore*
Gualtero Barriensi. Text. Aug. Pribert. Lugdun. 1692.
2. *Tirapuzi seu Paraphrasi Chaldaicae Clementinae L. M. N. Nuchianorum Auct-*
oris cum versione Latina & Notis M. P. B. B. Lugdun. 1732. 4. Fol.
1734. 1520.
3. *Astronomia de Cetero Del et Venet. 1615. 1686. Clementinae J. Lud. Vi-*
ti de Lamo. Copel. Franc. & Houd. 1641. 4. Fol.

A

Amalgama Suii
Antimon: Macellator Helv. 202 pro:
Fines emili. Fran. pro: 208
Fines. Smeti. pro: 200
Cinnabaris pro: 199
Baza: glauca in v. unvers. pro: 196
Sulphur glauca pro: 195
Sulph: fixa. Takerii pro: 197
Sulphureti. pro: 194 & 195.
Sulph: fixa pro: 192.
Emekum Nitrus pro: 190
Crops Suetus 140
Sulphur ex storiis pro: 188
Sulph. Marialis pro: 187
Sulphur pro: 186.
Sulphuris fusione pro: 185
Sulphur inflammabile pro: 184.
Aethers Minerali pro: 180
Aqua Suda: Lich. pro: 192

Rudolph Pabus aan A.A. van Iddekinge, Farnsum,
27 Jan. 1764. KB Den Haag, 424 B 2 no.14.

2

DONUM CHEMICUM
OF
VERHANDELING

OVER DE NUTTIGHEID DER

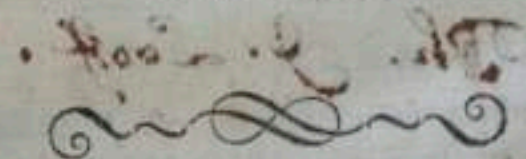
SCHEIDKUNDE,

Gestaapt door enige zekere, onseylbaere, en nooyt
voor dezen gemeen gemaekte Geneesmiddelen
en derzelver Bereydingen; tot nut des men-
schelyken geslachts, aan de beminnaeren
dezer noodzaakelyke Werenschap aan-
geboden en opengelegd.

DOOR

PHIL. JOH. LOOFF

MED. DR.

Te GRONINGEN,

By LUBBARTUS HUISINGH, Boekver-
koper aan de Brede Markt. 1773.

SPEIJ.

OPDRAGT

AAN

DEN WELEDELEN HOOG-GELEERDEN
EN ZEER BEROEMDEN HEER

DEN HEERE

H. D. GAUBIUS,

LEERAAR DER GENEESKUNDE,

ORDINARIS HOOGLEERAAR DER GENEES-

EN SCHEYDKUNDE OP 'S LANDS HOOGHE

SCHOOL TE LEYDEN,

MEDELIJDT DER KEYZERLIKE ACADEMIE

TE PETERSBURG, DER MAATSCHAPPYE

DER WETENSCHAPPEN VAN HOLLAND,

ZEELAND, EN ROTTERDAM

MITSGADERS

LYFARTZ VAN ZYNE DOORLUGTIGSTE

HOOGHEYD DEN PRINS VAN ORANGE

EN NASSAUW, ERFSTADTHOUDER

DER VERENIGDE NEDERLANDEN.

ETC. ETC. ETC.

WEL-

De Auteur erkent geen Exem-
plaren voor de zyne, als welke
dus ondertekend zyn.

Ph. J. Looft

Boerhaave in Groningen

Sporen van Studenten en Scheikunde in
Stad en Ommeland, 1700–1775

Ruben Verwaal
CHG, 3 juni 2016

